

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-714575-III/12/JP

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Warszawa, 24. X. 2012

SĄD NAJWYŻSZY

**Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych
i Spraw Publicznych**

W a r s z a w a

Wniosek

Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 60 § 2 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) i art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku **Praw** Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) w związku z ujawnioną rozbieżnością w wykładni prawa w orzecznictwie Sądu Najwyższego

wnoszę

o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego:

„Jaki skutek wywołuje nieprzekazanie przez organizację związkową w terminie określonym art. 25¹ ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) pracodawcy informacji o łącznej liczbie członków tej organizacji?”

U z a s a d n i e n i e

Zgodnie z art. 25¹ ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.), zwanej dalej ustawą, uprawnienia zakładowej organizacji związkowej przysługują organizacji zrzeszającej co najmniej 10. członków będących:

- 1) pracownikami lub osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą u pracodawcy objętego działaniem tej organizacji albo
- 2) funkcjonariuszami, o których mowa w art. 2 ust. 6, pełniącymi służbę w jednostce objętej działaniem tej organizacji.

Zgodnie z art. 25¹ ust. 2 ustawy, organizacja, o której mowa w ust. 1, przedstawia co kwartał - według stanu na ostatni dzień kwartału - w terminie do 10. dnia miesiąca następującego po tym kwartale, pracodawcy albo dowódcy jednostki, o której mowa w ust. 1 pkt 2, informację o łącznej liczbie członków tej organizacji, w tym o liczbie członków, o których mowa w ust. 1.

Przepis ten stosuje się także do międzyzakładowej organizacji związkowej obejmującej swoim działaniem pracodawcę, z zastrzeżeniem art. 34 ust. 2 oraz art. 34 i 34² (art. 34 ust. 1 ustawy).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ujawniły się rozbieżności w zakresie dopuszczalności złożenia przez zakładową organizację związkową po upływie terminu przewidzianego w art. 25¹ ust. 2 ustawy, informacji o łącznej liczbie członków zrzeszonych w tej organizacji.

W wyroku z 15 listopada 2006 r., I PK 135/06 (OSNP 2007/21-22/311) Sąd Najwyższy zauważył, że stan liczbowy organizacji związkowej z reguły ma charakter dynamiczny. Problem ustalenia momentu, z jakim należy wiązać istnienie bądź brak uprawnień zakładowej organizacji związkowej ze względu na liczbę członków związku, nie został jednoznacznie uregulowany. Zdaniem Sądu Najwyższego, na gruncie regulacji wynikającej z art. 25¹ ust. 2 ustawy należy przyjąć, iż w przedmiocie uprawnień zakładowej organizacji związkowej pracodawca jest związany informacją przekazaną w trybie art. 25¹ ust. 2 ustawy, a ponadto dla wykonywania uprawnień zakładowej organizacji związkowej istotna jest liczba członków związku w dniu, w którym pracodawcy została przekazana informacja w trybie powołanego przepisu. Jeżeli pracodawca w określonym terminie (10 dni po zakończeniu kwartału) nie uzyskał wymaganych przez art. 25¹ ust. 2 informacji, ma prawo przyjąć, że od tej daty zakładowej organizacji związkowej nie przysługują już ustawowe uprawnienia. Nie wyłącza to jednak możliwości wykazania przez organizację związkową że pomimo

tego, iż wymagane informacje nie zostały w terminie przedstawione pracodawcy, to w ustawowym terminie organizacja zrzeszała co najmniej 10. członków. Dokonując interpretacji art. 25 ust. 2 ustawy należy bowiem mieć na uwadze, iż przepis ten - pomijając przemawiające za jego wprowadzeniem racje, związane z przeciwdziałaniem nadużywaniu uprawnień związkowych w zakresie ochrony przed zwolnieniem - niewątpliwie uszczupła uprawnienia związkowe. O ile nie budzi to zasadniczych zastrzeżeń w odniesieniu do uprawnień w zakresie zbiorowego prawa pracy, nasuwa wątpliwości w przedmiocie ochrony interesów indywidualnych pracowników, członków danej organizacji związkowej.

Pogląd ten został podtrzymany w późniejszym orzecznictwie. W **wyroku z 15 grudnia 2008 r., I PK 98/08 (M.P.Pr 2009/6/322-323)** Sąd Najwyższy nie podzielił oceny Sądu II instancji, iż wiążąca dla pracodawcy jest informacja o liczbie członków z wcześniejszego kwartału niż kwartał, o którym mowa w art. 25 ust. 2 ustawy. Podobnie - w ocenie Sądu Najwyższego wyrażonej w tym wyroku - nietrafne w świetle tego przepisu jest przyjęte przez Sąd założenie, że pracodawca w przypadku niedostarczenia w terminie przez organizację związkową informacji o liczbie członków ma obowiązek przed podjęciem działań wchodzących w zakres kompetencji organizacji związkowej wnioskować z różnych okoliczności, jak np. listy pracowników, z których wynagrodzeń potrącane są składki związkowe, o jej stanie liczbowym. W takiej sytuacji pracodawca, jak wyżej wskazano, ma prawo uznać, że organizacji związkowej nie przysługują już ustawowe uprawnienia. Nie wyłącza to jednak - jak wskazał Sąd Najwyższy w cytowanym wcześniej wyroku z 15 listopada 2006 r. - możliwości wykazania przez organizację związkową, że pomimo nieprzedstawienia pracodawcy wymaganych informacji w ustawowym terminie zrzeszała ona co najmniej 10. członków. Nie dawałoby to jednak podstaw do uznania działań pracodawcy podjętych przed wykazaniem posiadania odpowiedniej liczby członków za wadliwe.

Podobna wypowiedź zawarta jest w **wyroku z 19 kwietnia 2010 r., II PK 311/09 (OSNP 2011/19-20/252)**, w którym uznano, że jeżeli pracodawca w określonym terminie (10 dni po zakończeniu kwartału) nie uzyskał informacji wymaganych art. 25 ust. 2 ustawy, to ma prawo przyjąć założenie, że od tej daty zakładowej organizacji związkowej nie przysługują ustawowe uprawnienia. Nie wyłącza to możliwości wykazania przez organizację związkową, że zrzeszała co najmniej 10. członków.

Poglądu wyrażonego w tezie III *in fine* wyroku z 15 listopada 2006 r., I PK 135/06 oraz w tezie III wyroku z 19 kwietnia 2010 r., II PK 311/09 przyjmujących możliwość późniejszego wykazania przez organizację związkową, że zrzesza co

najmniej 10. członków, nie podzielił skład orzekający Sądu Najwyższego w **wyroku z 6 października 2011 r., III PK 17/11 (niepubl.)**. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że zasadniczą funkcją nałożenia na zakładową organizację związkową obowiązku przekazania tej informacji jest ochrona pracodawcy przed negatywnymi dla niego konsekwencjami naruszenia uprawnień tej organizacji, spowodowanymi niewiedzą o spełnieniu przez organizację wymagań określonych w art. 25¹ ust. 1. Z uwagi na zmienną liczbę członków organizacji związkowej ustawodawca wprowadził obowiązek przekazywania tej informacji co kwartał w terminie do 10. dnia następnego miesiąca. Zdaniem Sądu Najwyższego nieprzekazanie tej informacji we wskazanym terminie uprawnia pracodawcę do przyjęcia wniosku, iż istniejąca u niego organizacja związkowa nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 25¹ ust. 1 ustawy, a zatem że nie ma obowiązku współdziałania z nią przy rozwiązywaniu z pracownikami stosunku pracy, wynikającego z art. 38 Kp i art. 32 ustawy.

Prawidłowość tego wniosku ustaje jednak w razie spóźnionego przekazania przez organizację związkową tej informacji. Od chwili spóźnionego przekazania informacji organizacja związkowa uzyskuje uprawnienia zakładowej organizacji związkowej, o której mowa w art. 25¹ ust. 1. Omawiana informacja przekazana przez zakładową organizację związkową już po złożeniu przez pracodawcę wypowiedzenia umowy o pracę pracownikowi nie ma znaczenia dla prawidłowości tego wypowiedzenia, także wtedy, gdy ta organizacja jest w stanie udowodnić, że zrzesza odpowiednią liczbę członków. Sąd Najwyższy nie podziela zatem poglądu wyrażonego w wyroku z 15 listopada 2006 r., I PK 135/06 oraz w wyroku z 15 grudnia 2008 r., I PK 98/08 i w wyroku z 19 kwietnia 2010 r., II PK 311/09, przyjmujących możliwość późniejszego wykazania przez organizację związkową, że zrzesza co najmniej 10. członków. Taka interpretacja art. 25¹ ust. 2 ustawy praktycznie znosi z organizacji związkowej wynikający z tego przepisu obowiązek przekazania informacji o liczbie członków. Odbywa się to kosztem pracodawcy, który będzie obciążony roszczeniami pracownika z tytułu rozwiązania z nim stosunku pracy, które stało się wadliwe po złożeniu przez pracodawcę oświadczenia o rozwiązaniu, przy czym wadliwość powstała wskutek niewykonania ustawowego obowiązku przez organizację związkową. Jest to sprzeczne ze wskazaną wyżej funkcją tego obowiązku. Krytykowany pogląd oznacza przerzucenie na pracodawcę nieprzewidzianego prawem ryzyka zachowania organizacji związkowej w sposób sprzeczny z ustawą. Tymczasem ryzyko działania powinien ponosić ten, kto odnosi z niego korzyść. Beneficjentami korzystania przez zakładową organizację związkową z uprawnień wynikających z art. 25¹ ust. 1 ustawy są między innymi, jej działacze korzystający z ochrony przewidzianej w art. 32 tej ustawy. Oni zatem powinni być obciążeni ryzykiem nieprzekazania przez tę organizację informacji

z art. 25¹ ust. 2 ustawy, tym bardziej, że mają znaczny wpływ na wykonanie tego obowiązku przez organizację związkową. Brak możliwości korzystania z uprawnień przysługujących zakładowej organizacji związkowej - spełniającej warunki określone w art. 25¹ ust. 1 ustawy - będący skutkiem nieprzekazania pracodawcy informacji z art. 25¹ ust. 2 ustawy, nie jest sankcją nadmiernie dolegliwą czy nieproporcjonalną w stosunku do tego zaniedbania organizacji związkowej. Przekazanie tej informacji nie jest bowiem działaniem uciążliwym lub trudnym do spełnienia, wymaga ono dołożenia choćby minimalnej staranności ze strony organizacji związkowej w dbałości o własne interesy i interes osób objętych ochroną z art. 32 ustawy o związkach zawodowych.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich należałoby przychylić się do wykładni art. 25¹ ustawy, przyjętej w wyroku z 6 października 2011 r., III PK 17/11. Organizacja związkowa nie informuje pracodawcy o każdorazowej zmianie liczebności powodującej utratę lub nabycie statusu pełnoprawnej organizacji związkowej, lecz jedynie powiadamia o stanie osobowym w stałych, określonych terminach. Zgodnie z art. 25¹ ust. 2 ustawy, zakładowa organizacja związkowa przedstawia pracodawcy te informacje według stanu na ostatni dzień kwartału w terminie do 10. dnia miesiąca następującego po tym kwartale. Przepis art. 25¹ ust. 2 ustawy ma zatem charakter obligatoryjny, nakładający na organizację związkową bezwzględny obowiązek przedstawienia pracodawcy informacji o łącznej liczbie członków tej organizacji w ściśle określonym terminie. Jeśli organizacja związkowa przekroczy powyższy termin, to do czasu złożenia spóźnionej informacji o liczbie członków związku mamy do czynienia z sytuacją równoznaczną z brakiem jakiegokolwiek informacji w tej sprawie. Informacja złożona w poprzednim kwartale wiąże najpóźniej do 10. dnia kolejnego kwartału. Po tym dniu pracodawca nie wie, jaki jest stan osobowy działającej u niego organizacji związkowej, jeśli nie zostanie złożona nowa informacja. Konstatacja ta prowadzi do wniosku, że niedopełnienie obowiązku informacyjnego nie pociąga wprawdzie za sobą konsekwencji w postaci utraty statusu pełnoprawnej organizacji, jednak taka organizacja nie korzysta z uprawnień przysługujących zakładowej organizacji związkowej do czasu przedstawienia wymaganej informacji. Złożona zaś informacja powinna wywoływać skutki prawne na bieżąco, co oznacza, że bez znaczenia jest wykazanie przez organizację związkową że pomimo tego, iż wymagane informacje nie zostały w terminie przedstawione pracodawcy, to w ustawowym terminie organizacja ta zrzeszała co najmniej 10. członków. Opieszałość organizacji związkowej, powodująca tym samym naruszenie przepisu art. 25¹ ust. 2 ustawy, nie może bowiem w żadnym stopniu skutkować ujemnymi konsekwencjami wobec pracodawcy, polegającymi na przerzucaniu na niego nieprzewidzianego prawem ryzyka zachowania organizacji związkowej w sposób sprzeczny z ustawą. Trafnie zatem Sąd Najwyższy przyjął w tym wyroku, że „informacja o liczbie członków zakładowej lub międzyzakładowej

organizacji związkowej przekazana po terminie określonym w art. 25¹ ust. 2 ustawy o związkach zawodowych jest skuteczna w odniesieniu do wypowiedzenia umowy o pracę złożonego pracownikowi po jej uzyskaniu przez pracodawcę. Informacja przekazana po tym terminie i już po złożeniu przez pracodawcę wypowiedzenia umowy nie ma wpływu na jego prawidłowość, także wtedy, gdy organizacja związkowa mogła udowodnić, że zrzesała liczbę członków wymaganą przez art. 25¹ ust. 1... ustawy." Przyjęcie odmiennej wykładni omawianego przepisu rodziłoby ponadto odwrotny od zamiaru ustawodawcy skutek w postaci zwolnienia organizacji związkowej z obowiązku przedkładania w przepisany terminie wymaganej informacji.

W związku z występującymi w tym zakresie rozbieżnościami w orzecznictwie Sądu Najwyższego, uznałam za konieczne rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia przez powiększony skład Sądu Najwyższego.

Mając powyższe na względzie wnoszę, jak na wstępie.

A handwritten signature in black ink, reading "Lena Jipocová". The signature is written in a cursive style with a large, sweeping flourish at the end.